รายงานผลการดำเนินงาน การเฝ้าระวัง คัดกรอง ป้องกัน
เพื่อแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดีจังหวัดนครราชสีมา ปี 2560 (6 เดือน)
มาตรการ/กิจกรรมสำคัญที่ดำเนินการ

มาตรการที่ 1

1.1 การจัดการสิ่งแวดล้อมและสัตว์รังโรค : จัดการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ลดการปนเปื้อนในแหล่งน้ำ/ ห่วงโซ่อาหาร (ปลาปลอดพยาธิ)

อำเภอ	ปีงบประมาณ	ตำบลจัดการสุขภาพแบบครบวงจร (ตำบล)	การสร้างความรู้เพื่อให้เกิดชุมชนต้นแบบในการจัดการป้องกันด้านสิ่งแวดล้อม	เริ่มมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในกลุ่มเสี่ยง 15 ปีขึ้นไป	ท้องถิ่นออกข้อบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่	รณรงค์เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพ (โคราชไม่กินปลาดิบ)
บัวใหญ่	2559	ต.เสมาใหญ่	✓	✓	✓	✓
	2560	ต.ดอนตระหนิน	✓	✓	✓	✓
ประทาย	2559	ต.โคกกลาง	✓	✓	✓	✓
	2560	ต.ตลาดไทร	✓	✓	✓	✓
		ต.ดอนมัน	✓	✓	✓	✓
		ต.ทุ่งสว่าง	✓	✓	✓	✓
		ต.นางรำ	✓	✓	✓	✓
สีดา	2559	ต.โพนทอง	✓	✓	✓	✓
	2560	ต.หนองตาดใหญ่	✓	✓	✓	✓
โนนแดง	2559	-	✓	✓	✓	✓
	2560	ต.ดอนยาวใหญ่	✓	✓	✓	✓
นอกโครงการฯ	2559	28อำเภอ	✓	✓	✓	✓
	2560	27 อำเภอ	✓	✓	✓	✓

แหล่งข้อมูล : ผู้รับผิดชอบงาน OV CCA ระดับอำเภอ ๓๒อำเภอ

หมายเหตุ : ปี 2560 ตำบลที่เข้าร่วมโครงการถวายเป็นพระราชกุศลฯ จำนวน 4 ตำบล คือ อ.บัวใหญ่ ต.ดอนตะหนิน, อ.สีดา ต.หนองตาดใหญ่, อ.โนนแดง ต.ดอนยาวใหญ่ และ อ.ประทาย ต.ตลาดไทร

: อ.ประทาย ขยายพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการนอกโครงการถวายเป็นพระราชกุศลฯ บริเวณลุ่มน้ำลำสะแทด จำนวน 3 ตำบล คือ ต.ดอนมัน, ต.ทุ่งสว่าง และ ต.นางรำ โดยใช้งบประมาณของ CUP

1.2 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวการเรียนการสอนพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี 4_OVCCA (ในช่วงลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้)

อำเภอ	**เป้าหมายโรงเรียน**	**ได้รับการอบรม**		**มีการดำเนินการใช้**	
		จำนวน	**ร้อยละ**	**จำนวน**	**ร้อยละ**
บัวใหญ่	**30**	30	100	30	100
ประทาย	**30**	30	100	30	100

สีดา	10	10	100	10	100
โนนแดง	22	22	100	22	100
นอกโครงการฯ 28 อำเภอ	28	28	100	28	100
รวมทั้งหมด	**120**	**120**	**100**	**120**	**100**

แหล่งข้อมูล : ผู้รับผิดชอบงาน OV CCA ระดับอำเภอ 32 อำเภอ

<u>มาตรการที่ 2</u> การควบคุมป้องกันพยาธิใบไม้ตับ :

2.1 การอบรมพนักงานจุลทรรศนากร ตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิใบไม้ตับ โดยวิธีตรวจ Modified Kato-Katz จากสำนักงานควบคุมป้องกันโรคที่ 9 นครราชสีมา

อำเภอ	เป้าหมาย	ได้รับการอบรม		สามารถตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิใบไม้ตับได้	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บัวใหญ่	4	5	125	5	125
ประทาย	4	8	200	8	200
สีดา	4	4	100	4	100
โนนแดง	4	4	100	4	100
รวม	**16**	**21**	**131.25**	**21**	**131.25**

2.2 การคัดกรองการติดพยาธิด้วยการตรวจอุจจาระในประชาชน อายุ 15 ปีขึ้นไป ในพื้นที่ใหม่ ปี 2560 (ในโครงการ จำนวน 4 ตำบล และนอกโครงการ 3 ตำบล) และติดตามพื้นที่เดิม ปี 59 ที่ติดเชื้อ OV

อำเภอ	ตำบล	เป้าหมาย	ตรวจ OV		ติดเชื้อ OV		ให้สุขศึกษา		รักษา	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บัวใหญ่	ดอนตระหนิน	905	956	105.6	35	3.7	956	100	35	100
ประทาย	ตลาดไทร	905	903	99.8	60	6.6	903	100	60	100
สีดา	หนองตาดใหญ่	905	907	100.2	33	3.6	907	100	33	100
โนนแดง	ดอนยาวใหญ่	905	905	100	204	22.5	905	100	204	100
รวมในเป้าหมาย		**3,620**	**3671**	**101.4**	**332**	**9.04**	**3671**	**100**	**332**	**100**
นอกเป้าหมาย (พื้นที่ดำเนินการเองงบ PPA)	ดอนมัน(คอกหมู)	905								
	ทุ่งสว่าง(เย้ยตะแบง)	905								
	นางรำ(หญ้าคา)	905								
	หนองค่าย (สำโรง)	200								
รวมนอกเป้าหมาย 4 ตำบล		2,915	มีแผนดำเนินการในเดือน เมษายน – พฤษภาคม 2560							

แหล่งข้อมูล : https://www.cascap.in.th ข้อมูล ณ 31 มี.ค. 2560

หมายเหตุ : ทุกตำบลตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิ ครบจำนวน 3,635 ราย บางตำบลยังดำเนินการบันทึกในโปรแกรม Isan cohort ยังไม่แล้วเสร็จ(อยู่ในระหว่างดำเนินการบันทึก)

<u>พื้นที่นอกเป้าหมาย :</u> ตำบลดอนมัน, ตำบลทุ่งสว่าง ,ตำบลนางรำ และตำบลหนองค่าย ดำเนินการแจ้ง CASCAP ให้เพิ่มพื้นที่ดำเนินการแล้ว แต่ CASCAP ยังไม่ดำเนินการเพิ่มพื้นที่เป้าหมายในโปรแกรมให้

2.3 การติดตามตรวจอุจจาระผู้ป่วยที่ตรวจพบไข่พยาธิใบไม้ตับในปีงบประมาณ 2559 (ในโครงการ จำนวน 3 ตำบล คือ ต.เสมาใหญ่, ต.โพนทอง และต.โคกกลาง)

อำเภอ	เป้าหมาย	ตรวจ OV		ติดเชื้อ OV		ให้สุขศึกษา		รักษา	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บัวใหญ่	**61**	**1**	**1.6**	-	-	-	-	-	-
ประทาย	**56**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
สีดา	**39**	**14**	**35.9**	-	-	-	-	-	-
รวม	**156**	**15**	**9.6**	-	-	-	-	-	-

แหล่งข้อมูล:https://www.cascap.in.th ข้อมูล ณ 31 มี.ค. 2560

<u>มาตรการที่ 3</u> การรักษาพยาบาล การคัดกรองมะเร็งท่อน้ำดี ประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไปด้วยวิธีอัลตร้าซาวด์และการวินิจฉัยรักษามะเร็งท่อน้ำดี :

3.1 การตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยง CCA อายุ 40 – 70 ปี ด้วยด้วยอัลตร้าซาวด์

ลำดับ	CUP NAME	เป้าหมาย (ราย)	ผลงาน		ผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่ง	สงสัย CCA	ส่ง CT/MRI	พบ CCA	
			ราย	ร้อยละ				ราย	ร้อยละ
1	บัวใหญ่	1,326	901	67.95	105	3	1	-	-
2	ประทาย	1,000	1044	104.40	324	2		-	-
3	สีดา	300	299	99.66	7	-		-	-
4	โนนแดง	400	-	-	-	-		-	-
5	นอกโครงการ	3,750	1,132	30.19	199	13	-	-	-
รวม		**6,776**	**3,376**	**49.82**	**635**	**18**	**1**	-	-

แหล่งข้อมูล : https://www.cascap.in.th ข้อมูล ณ 31 มี.ค. 2560

มาตรการที่ 4 การดูแลรักษา ตรวจยืนยัน ,ให้การรักษา, ผ่าตัด และดูแลต่อเนื่อง

4.1 การดูแลรักษา ตรวจยืนยัน ,ให้การรักษา, ผ่าตัด

รพ.	วินิจฉัย รักษา	รักษา รวม CCA	ผ่าตัด			หัตถการอื่นๆ				การรักษาอื่นๆ			
			รวมผ่าตัด	ผ่าตัดให้หายขาด	ผ่าตัดเพื่อประคับประคอง	Liver resection	Liver + Hilar	Needle Biopsy	PTBD	Endoscopic Stent	Chemotherapy(All)	Chemotheraphy (Adjuvant)	Medication
รพม.	196	124	6	3	3	3	0	4	5	3	8	0	181

แหล่งข้อมูล : https://www.cascap.in.th ข้อมูล ณ 31 มี.ค. 2560

4.2_ การดูแลรักษาผู้ป่วยทั้งในและนอกโรงพยาบาล Palliative care Hospice care ดูแลแบบองค์รวมในชุมชน

อำเภอ	เป้าหมาย	ผลงาน	ร้อยละ
บัวใหญ่	2	2	100
ประทาย	1	1	100
สีดา	1	1	100
โนนแดง	-	-	-
นอกโครงการฯ 28 อำเภอ	13	13	100
รวม	**17**	**17**	**100**

หมายเหตุ : จากศูนย์มะเร็งโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา และรายงานจากพื้นที่

มาตรการที่ 5 การสื่อสารสาธารณะ รณรงค์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม : หมายถึงตำบลที่มีการสื่อสารสาธารณะ **ลด ละ เลิกการบริโภคปลาดิบ**

ดำเนินการจัดนิทรรศการรณรงค์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยงสูงมะเร็งท่อน้ำดี และพัฒนาองค์ความรู้ประชาชนกลุ่มเสี่ยง ผู้นำชุมชน อสม.ควบคู่ไปกับการรณรงค์ตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิใบไม้ตับ และให้บริการตรวจอัลตร้าซาวด์ ในและนอกพื้นที่เป้าหมาย

อำเภอ	เป้าหมายการรณรงค์สื่อสาร&ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (1 ครั้ง/อำเภอ)	ผลงาน (ครั้ง)
ตำบลดอนตาหนิน อำเภอบัวใหญ่	1	1
ตำบลตลากไทร อำเภอประทาย	1	1
ตำบลหนองตาดใหญ่ อำเภอสีดา	1	1
ตำบลดอนยาวใหญ่ อำเภอโนนแดง	1	1
นอกเป้าหมาย 28 อำเภอ	28	16
รวมทั้งหมด	32	20

ปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงาน

1.การจัดการสิ่งแวดล้อมและสัตว์รังโรค, การออกเทศบัญญัติและการบังคับใช้ ในการจัดการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ลดการปนเปื้อนในแหล่งน้ำ/ ห่วงโซ่อาหาร (ปลาปลอดพยาธิ) การบังคับใช้ค่อนข้างเป็นไปได้ยาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ ไม่มีอำนาจทางกฎหมาย หรือข้อสั่งการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้

2.ความไม่เสถียรของโปรแกรม Isan Cohort และการประสานงานผู้ดูแลระบบค่อนข้างยาก

2.CASCAP Update ข้อมูลที่บันทึกในโปรแกรมล่าช้า ส่งผลให้ผลสรุปผลการดำเนินงานในโปรแกรมไม่เป็นปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1.ทางกระทรวงหรือกรมน่าจะมีการประสานงานหรือ ทำสัญญา MOU กับทางกระทรวงมหาดไทย หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อมีนโยบายสั่งการออกไปจะง่ายต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ และควรมีงบสนับสนุนท้องถิ่นโดยตรงที่ระบุวัตถุประสงค์ชัดเจนของการใช้งบประมาณ

2.ควรมีโปรแกรมการบันทึกข้อมูล OV CCA ของแต่ละจังหวัดโดยไม่ต้องใช้โปรแกรม CASCAP

3.ควรสนับสนุน และสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ

ผู้เรียบเรียง

นางธณัศมนฑ์ ภาณุพรพงษ์ ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
นายธนากร ทะแพงพันธุ์ ตำแหน่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขปฏิบัติการ